

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Impedimentis Matrimonii, Usu Et Divortio

Bosco, Jean a

Lovanii, 1685

Concl. XVII. Possunt, per se loquendo, conjuges ex mutuo consensu separari. Nequit tamen unus Religionem profiteri, nisi reliquus perpetuam continentiam repromittat; & sit talis ætatis, ut sine ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73448](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73448)

didisti omnem, qui fornicatur abs te, in qua utique & ista est; neque enim non fornicatur à Domino, qui tollens membra Christi, facit ea membra meretricis, etiam atque etiam cogitandum est, atque requirendum.

Nec volo in re tanta, tamq̃, ad dignoscendum difficili, putare Lectorem, istam sibi nostram disputationem debere sufficere; sed legat & alia, sive nostra, quæ postea scripta sunt, sive aliorum melius considerata atque tractata: vel ipse, si potest, ea quæ hic merito movere possunt, vigilantiore atque intelligentiore mente discutiat. Non quia omne peccatum fornicatio est; neque enim omnem peccantem Deus perdit, qui quotidie sanctos suos exaudit, dicentes: Dimittite nobis debita nostra, cum perdat omnem, qui fornicatur ab eo, sed quatenus intelligenda atque eliminanda sit hæc fornicatio; & utrum etiam propter hanc liceat dimittere uxorem, latebrosissima quæstio est. Licere tamen propter istam, quæ in stupris committitur, nulla quæstio est.

564. *Ultimo.* Ergo salvâ auctoritate D. Aug. dicere possumus, propter alia delicta non licere dimittere uxorem, nisi pro tempore, quò durat periculum peccati.

Quid igitur ad D. Hieronymum? Respondet Sanchez sup. mentem ipsius in eo loco non fuisse, explicare ob quæ crimina jure permittatur divortium: sed solum, factò divortio ob quamvis causam, neutri conjugum integrum esse, ad alias nuptias transire. Quare inde non potest argumentum desumi, ad probandum, ob alia crimina licere divortium perpetuum. Vel secundò dic; ob sodomiam & adulterium concedi propriè divortium, quod recessum perpetuum importat: ob alia verò ad tempus, quod impropiè appellatur divortium.

565. *Idem verbum potest quedam propriè, alia impropiè determinare, Clausula in fine posita ad qua referatur?* Nec est inconveniens; ut unum & idem verbum, ad diversa reiatum, determinet ea juxtâ eorum qualitatem, quædam propriè, quædam verò impropiè; ut constat ex cap. *Olim ex literis*, & cap. *Ab excommunicato*, de Rescript.

Nec etiam obstat: clausulam, in fine positam, referri ad omnia præcedentia. Id enim intelligitur, quando est eadem in illis ratio, & salva rectâ ratione ad omnia illa referri potest. Aliàs refertur ad hoc, quod potest de jure determinari. Ita Sanchez. Et placet. Nec displicere potest Conclusio, quæ sequitur, & sic sonat:

CONCLUSIO XVII.

Possunt, per se loquendo, conjuges ex mutuo consensu separari. Nequit tamen unus Religionem profiteri, nisi reliquus perpetuam continentiam repromittat; & sit talis ætatis, ut sine suspitione incontinentiæ valeat in sæculo remanere.

566. *Quomodo* **L** Quor hic de Matrimonio illæso per adulterium, & intelligo separationem tam

quoad torum, quàm cohabitationem, sive ad tempus, sive in perpetuum. Patet manifestè ex Concluf. intelligenda, juribus, quibus conceditur conjugatis transitus ad statum Religionis, jam adducendis. Nam per hunc statum proculdubio dissolvitur torus & cohabitatio conjugum.

Et ratio pervia est: quia quisque potest credere jure suo, quod habet ex contractu Matrimonij ad torum & cohabitationem, sicut à principio contractus, ita multò magis post contractum initum; salvo semper jure radicali, de quo alibi egimus. Vide Disp. præced. Sect. 3. Concluf. 9. ubi ex D. August. diffusè ostendimus, conjuges pari consensu posse continentiam observare. Et exempla Sanctorum in promptu sunt, qui id præsterunt.

Nec solum observare, sed etiam vivere posse continentiam, patet ex D. August. Epist. 199. ad Ecclitiam, ibi: Quod enim Deo pari consensu ambo voveratis, perseveranter usque in finem redere ambo debuitis. Hoc tamen non est facile præacticandum, nisi velint saltem toro separari; immò & cohabitatione.

Cur ita? Quia aliàs periculum incontinentiæ facile incurreret, ut adhuc alibi memini me dixisse, quod tamen pro viribus semper evitandum est: ita, ut etiam sit illicita separatio, sive quoad torum, seu quoad habitationem, quando alioqui prudenter timetur fore, ut succumbatur tentationi: quod (inquit Dicastillo disp. 10. n. 92.) aliquando potest contingere in uno conjugum respectu alterius, de cujus imbecillitate potest timeri; tunc enim, quamvis non peccet contra justitiam eo ipso, quod alter consentiat in separationem; peccabit saltem peccato gravis scandali, aut contra misericordiam, aut charitatem proximi, iuxta varias sententias, si quantum est ex se, non petat & accedat ad conjugem, existentem in tali periculo. Sic ille.

Et ideò dixi in Concluf. *Per se loquendo*: id est, nisi fortè ex separatione imminet periculum incontinentiæ, cui non aliter putetur posse succurri, aut alia inconvenientia meritò timeantur, quæ ratio naturalis dicit omnino esse præcavenda.

Sed nunquid conjuges, sic legitime separati, quæunt profiteri Religionem? Respondet Conclusio: Nequit unus profiteri, nisi reliquus perpetuam continentiam repromittat &c.

569. *Probatur x pars Concluf. ex c. 4. de Conv. conjug.* Ecce Decretalis Alex. III. quæ est cap. 4. de Conv. conjug. Cum sis præditus scientiâ literarum, ignorare non debes, Sanctorum Patrum constitutioni esse contrarium, ut vir uxore sua, aut uxor viro ejus non assumente Religionis habitum, debeat ad Religionem transire. Et infra: Inde est, quod auctoritate Apostolicâ prohibemus, ne in Episcopatu tuo virum vel uxorem (nisi uterque ad Religionem migraverit) transire permittas. Verum si ita, uxor senex est & sterilis, quod sine suspitione possit esse in sæculo, dissimulare poteris, ut eâ in sæculo remanente, & castitatem promittente, ad Religionem transeat vir ejusdem.

Idem statuitur in alio rescripto ejusdem Pontificis cap. 8. eod. sequentis tenoris: Vxoratus sine

Item ex cap. 3. ubi sine

sine licentia uxoris inter vos nullatenus recipiatur : qua integra opinionis ita existat, quod nulla marito suspicio habeatur, eam ad secunda vota velle migrare, vel quod minus continenter debeat vivere : qua si talis extiterit, marito ejus in consortio vestro recepto, ipsa publice in conspectu Ecclesie continentiam professsa, in domo propria cum filijs suis & familia poterit permanere. Si autem talis fuerit, qua suspicione non careat, voto continentia celebrato, a sacularium hominum se conversatione removeat, & in loco religioso, ubi Deo seruiat, perpetuo commoretur.

mulier, consentiens viro, vivere intelligitur ; sed votum istud, quod non est solemnizatum, impedit Matrimonium contrahendum ; sed non dirimit jam contractum. Alij dicunt ; quod solemnizatur in voto viri. Tertij dicunt ; quod secus est in uxore ingressi Religionem, & Clerici ; quia uxor Clerici tenetur ; sed non uxor ingressi : quia dignior est Clericatus, quam Religio ; cum bigamus possit esse Religiosus, non autem Clericus. Alij dicunt ; & hoc videtur probabilius, quod uxor aut ignorat jus illud ; quia nec scit, nec sibi dicitur, aut novit. Primo modo non obligatur. Secundo modo si novit, quia sibi dicitur, & consentit, obligatur.

Sed quid in tanta diversitate tenendum est? Sane dici potest ; quod si uxor consentiat viro, quod Ordinem sanctum suscipiat, vel quod Religionem ingrediatur in conspectu persona, per quam secundum formam Ecclesie possit fieri divortium, quod ipsa obligatur ad continentiam perpetuam cum viro, qui est eadem caro cum ipsa : nec excusatur per juris ignorantiam : nec est diversimode judicandum in Clericis, & Religiosis quantum ad hoc, cum utrobique corpus viri perpetuo Domino deditur. Et hoc expressse dicitur dist. 32. Seriatim. Neque permittitur uxor jungi eidem marito suo carnaliter, nec unquam nudere in ejus vita, aut alium ducere post mortem : & ideo satis probabiliter dictum est, quod viro vivente, & solemnizante, ipsa vivisse intelligitur : & hoc totum probatur per multa jura, qua dicuntur lib. 3. de Convers. conjug. Hucusque Doct. Seraph.

Subsumo ego : atqui nullus est textus in toto hoc tit. decernens, viro de licentia uxoris profitente, reddi solemne votum simplex uxoris, in saeculo factum, quoad Matrimonij subsequentis dissolutionem. Ergo perperam haec sententia adscribitur D. Bonavent. qui commodè potest intelligi de voto simplici, ex quo Matrimonium post mortem profecti redditur illicitum.

Et verò, dicit aliquis : cap. un. de Voto in 6. Bonifac. VIII. ait : Illud solum votum debere dici solemne, quantum ad post contractum Matrimonium dirimendum, quod solemnizatum fuerit per suspensionem sacri Ordinis, aut per Professionem expressam vel tacitam, factam alicui de Religionibus per Sedem apostolicam approbatis. Quis autem dixerit, mulierem, cujus vir profitetur in Ordine FF. Minorum, & ipsam quoque facere Professionem huic Ordini ?

Nemo, respondit quispiam : sed quid tum ? Nihilominus verum est, quod in illa sententia per istam Professionem votum uxoris solemnizetur, quod alias esset simplex. Et nota, quod non dicat Pontifex : In Professione ; sed : Per Professionem &c.

Utut sit de hoc jure ; adhuc rectè existimat Sanchez sup. n. 8. nulla ratione id votum effici solemne, juxta Glöfl. d. cap. Seriatim, verb. Post mortem, ubi sic ait : De ista uxore promoti dic, quod eo ipso quod dat licentiam, intelligitur de vivere ; similiter etiam ea, cujus maritus suscepit habitum Religionis : unde neutra debet contrahere. Si tamen contraxerit, tenet secundum Quosdam : nam votum non fuit solemnizatum. Distingue tamen, utrum hujus uxor sciat jus, vel dicatur sibi :

570. Quod hac rescripta debeant intelligi de perpetua continentia, probatur ex c. 13. eod.

Item ex c. 1. eod.

Ut autem sciatis, hæc rescripta intelligi debere de perpetua continentia, addam Decret. Innoc. III. quæ incipit Ad Apostolicam, eod. tit. Cum autem vir & uxor una caro sint per copulam conjugalem effecti : nec una pars converti possit ad Dominum, & altera in saeculo remanere : profectio non est alter conjugum recipiendus ad observantiam regularem, nisi reliquus perpetuam continentiam repromittat : sed & vitam debet mutare, nisi forte sit ejus ætatis, ut sine suspicione incontinentia valeat in saeculo remanere.

Non igitur sufficit votum temporale continentia ; prout etiam ipse Alex. III. satis manifestè declarat cap. 1. eod. tit. ibi : Præterea, xtrium laicus uxoratus, qui presentibus sacerdotibus & Monachis, ignorante Episcopo, de licentia & permissione uxoris, Monasterium ingressus, Professionem fecit, uxore in seculari habitu remanente, nec transeunte ad Religionem, aut perpetuam continentiam vivente, ab Episcopo suo possit ad torum revocari uxoris ; an illa compellenda sit continentiam observare. Dicimus, quod nisi uxor ad Religionem transferat, aut perpetuo castitatem servare promiserit, vir potest & debet de Monasterio revocari.

Itaque de perpetuitate continentia non est dubitandum. Controvertitur autem ; an id votum castitatis conjugis, manentis in saeculo, efficiatur solemne eo ipso quod alter profectur ; ac proinde irritum reddat Matrimonium, contractum cum hoc voto à manente in saeculo ; contractum, inquam, post obitum ejus qui profectus fuit.

Affirmant Aliqui apud Sanchez lib. 7. disp. 32. n. 5. tum, quod vir & mulier sibi invicem actiones communicent, cap. Martinus, de Cognat. spirit. & alibi : tum, quia Ecclesia id decrevit, quando vir de licentia conjugis viventis in saeculo, ad Ordines transijt.

Atque hujus sententia fuisse Doct. Seraphicum, videtur Sanchio ; cum hac tamen limitatione, quod id votum in saeculo emissum est in manu Episcopi, vel de ejus licentia. Subscribo verba D. Bonavent. ex 4. dist. 37. in Exposit. literæ : Si uxor taceat, viro suscipiente Ordinem, & locum & tempus habet reclamandi, praesumitur consensisse, & amplius reclamare non potest, & ex tali consensu suo continentia sibi indicitur, nec potest requirere virum. Verum autem possit contrahere : dicendum, quod sicut dicitur 32. dist. can. Seriatim &c. non potest etiam post mortem viri ; imo tenetur ad continentiam perpetuam.

Sed qualiter hoc sit intelligendum, inter jurisperitos est controversia. Aliqui enim dicunt ; quod Bosco de Matrim. Pars II.

573. Quis sit tenenda.

D. Bonav. commodè potest intelligi de voto simplici.

574. An negatiua sententia bene probetur ex cap. un. de Voto in 6.

575. Hanc sententiam tenet Gloss. in cap. 14. dist. 32.

571. An votum illud continentia fiat solemne.

Aliqui affirmant.

572. Inter illos citat Sanchez D. Bonav. cum aliqua ratione limitatione.

Variæ sententia videntur opinionationis.

G g g g g

sibi :

sibi: quia tunc vivere intelligitur, non tamen solemnizatur votum. Si verò ignorat, nec ei dicitur, non intelligitur vivere. In uxore tamen promoti seculus possit dici, non propter votum; sed propter constitutionem Ecclesie: scilicet, ut non sit Matrimonium, si contrahat, & videtur expressum sup. 28. dist. Quia sunt.

576. Hug. dicit; quòd in utraque uxore promoti, & ingressi, votum de presenti dirimit; licet non solemnizet actum. Ioan. Faber dicit; aliud esse in uxore ingressi, aliud in uxore promoti: quia illa post mortem contrahit, sed uxor promoti non; quia est ratio diversitatis: quia dignior est Clericatus, quam Monachatus; nam etiam bigamus potest esse Monachus, 16. q. 1. Legi. Sed mirum est, quòd tantus vir hoc dixerit, cum manifeste obtinet 27. q. 2. Agathosa, & cap. Si quis conjugatus, & 33. q. 5. Qui uxorem. Posset autem dici; quòd votum uxoris solemnizatur ex voto viri promoti: & ita vir uxori communicat votum, ut 28. dist. Quia sunt.

Itaque sine fundamento dicitur, votum simplex uxoris solemnizari per Professionem viri, quòd sufficit ad hoc propositum; quiddid sit de solemnizatione per susceptionem Ordinis sacri, de qua infra latius.

577. Nec obstat d. cap. Martinus, de Cognat. spirit. quia loquitur in casu particulari; putà de compaternitate, quam jus voluit inter conjuges communicari, ob carnis unitatem; utpote ad quam non tam requiritur interventus animi, sicut in nostro casu, quàm corporis actus. Cumque hæc res sit valde odiosa, & in præiudicium Matrimonij; non venit extendenda, sed potius restringenda. Expectabimus ergò jus expressum, quòd irritet Matrimonium, post mortem professi initum ab eius uxore non professæ.

Debet porò profiteri, ut vir licitè profiteatur; nisi sit talis ætatis, ut sine suspitione incontinentiæ valeat in sæculo remanere. Patet ex iuribus sup. allegatis, quæ requirunt transitum ad Religionem, per quem intelligitur, non inclusio in Monasterio, per modum carceris, ut sic melius evitetur periculum incontinentiæ; sed emissio votorum solemnium, seu ingressus vel inclusio ad eum finem.

578. Patet: quia cap. 4. de Convers. conjug. eodem modo loquitur de transitu utriusque, ibi: Nisi uterque ad Religionem migraverit. Sed per transitum seu migrationem viri, ab Omnibus intelligitur solemnis Professio; ergò similiter hæc Professio intelligi debet per transitum uxoris. Et ideò d. cap. Vxoratus, de ea dicitur: Et in loco religioso, ubi Deo serviat, perpetuò commoretur. Equidem si ingrediatur solum, ut arceatur à vagationibus, Monasterium esset sibi carcer; non autem intraret, ut Deo serviat.

Præterea: cap. Agathosa, 27. q. 2. in fine legitur: Nam, excepta fornicationis causa, vir uxorem dimittere nullâ ratione conceditur: quia postquam copulatione conjugij, viri atque mulieris unum corpus efficitur, non potest ex parte converti, & ex parte in sæculo remanere. Idemque habetur de Convers. d. cap. Ad Apostolicam. Ubi per conversionem unius partis, sive ex parte, Omnes intelligunt

Professionem; ergò remanere in sæculo, quòd opponitur ibi conversioni, idem est, quòd non profiteri. Ita sentit Abbas d. cap. Vxoratus, Abbas dicens: Satis remanet in sæculo, si non profitetur.

Neque obstat cap. Accedens, 17. eod. tit. ubi 579. Mulier in domo Monialium, nullo ibi habitu Religionis assumpto, vel voto conversionis emissio, permansit. Nam benè respondet Abbas d. cap. hic narratur factum, & non ponitur jus.

Nec sat est (inquit Sanchez sup. n. 4.) si profiteatur vir, assumpto habitu Equitum D. Joannis. Quia etsi ea sit Professio solemnis: at ij manent in sæculo, cum periculo incontinentiæ, cujus contrarium petitur d. cap. Vxoratus. Sic ille.

Sed contradicit Pontius lib. 9. c. 12. n. 3. qui sic incipit: Cùm ergò uno conjugate ingrediente Religionem, alter, si juvenis est, ingredi etiam Religionem compellitur; non quidem ingreditur, ut ibi tantum degat, tamquam in aliquo honesto loco reclusus, & servet continentiam; sed ut verè profiteatur. Id enim plane docent jura citata, cum eodem modo de utriusque conversione loquantur. Sufficiet autem ingredi Religionem S. Joannis, quòd immeritò negat Tho. Sanchez, constatque ex praxi, & ego vidi sic servari.

Fœminis etiam licebit Monasterium S. Iacobi ingredi, & in eo Ordine profiteri, & satisfaciunt suæ obligationi. Quidquid enim de eo sit, an ea fœminarum vota sint simplicia, vel solemnia; illa verè Religio est, & per quam votum Religionis impletur, & dum alter conjux superstes est, inhabilis est ad contrahendum Matrimonium; cum per nullius Religionis ingressum vinculum dirimatur. Ita Basilii.

Equidem consuetudo est optima legum interpretis. Si fueris in loco, ubi viget praxis, de qua hic testatur Pontius, benè feceris eam observando. Et nota; quòd jura non requirunt, nisi ingressum Religionis, seu mutationem vitæ. Fateor, in istis Equitibus potest esse periculum incontinentiæ; sed & id alijs Religiosis aliquando id contingit; & tamen sat est, si vir profiteatur, eorum assumpto habitu. Non etiam abnuo, Equites illos inter homines conversari plus, quàm alij Religiosi; interim à voto suo castitatis, idque solemnium, retrahuntur, aut certè retrahi debent ab incontinentia, & fugere pericula incontinentiæ plus, quàm alij, qui non habent tale votum.

Igitur ut vir licitè profiteatur, non sufficit licentia uxoris; sed & ipsa debet profiteri, aut saltem promittere perpetuam continentiam; si nimirum ita senex est & sterilis, quòd sine suspitione possit esse in sæculo. Sed quid si vir ita senex sit? Nullibi habetur (inquit Dicast. sup. n. 95.) posse uxorem ingredi, non ingrediente marito.

Quapropter absque fundamento contendit Basiliius cit. cap. 23. (debet esse cap. 12. n. 1.) posse

Quid hic intelligatur per transitum uxoris ad Religionem.

Probatur ex cap. 4. de Convers. conjug. quòd Prof. sso.

Item ex cap. 21. 27. q. 2.

Et cap. 13. de Convers. d. cap. Ad Apostolicam. Ubi per conversionem unius partis, sive ex parte, Omnes intelligunt

Non obstat cap. 17. eod.

An sufficiat assumere habitum Equitum D. Joannis. Negat Sanchez.

Affirmae Pontius.

580. Fœminis etiam licet ingredi Monasterium S. Iacobi.

Autor favor Pontio.

581. Quid requiritur ad licentiam viri Prof. sso.

An idem sufficiat ad posse

Professionem uxoris. Negat Dicast. contra Pontium.
 posse uxorem ingredi Religionem in tali casu; nec enim est eadem ratio de viro senex, atque de foemina; facilius enim timeri potest, quod vir, v. g. sexagenarius, adhuc appetat libidini indulgere, quam quod sexagenaria mulier: undè tutius est aut minùs periculosum, vetulam conjugatam in sæculo manere, marito ingrediente Religionem, quam è conversò. Ita Dicastillo.

582. *Auctor de fœdit Pontium.*
 Procul dubio tutius est; sed jura non semper attendunt, quod tutius est; sufficit, ut quod statuant, tutum sit; tutum autem est, ut si ita vir senex sit, quod sine suspitione queat esse in sæculo, ut, inquam, possit uxor ejus ad Religionem transire, eo in sæculo remanente, & perpetuam continentiam promittente. Quòd si postmodum incontinenter vivat, per accidens est; neque ad hoc leges debuerunt attendere. Sic quippe etiam fieri potest, ut mulier, quæ præsumebatur continens propter ætatem, postea reperiat incontinentem. Porro jura loquuntur in casu sibi proposito, qui erat de viro ingrediente.

583. *An conjux senex suspectus, et juvenis non suspectus possint manere in sæculo. Negat Sanchez.*
 Sed quæ ætas carens hæc suspitione? Nunquid eadem respectu viri & mulieris? Nota pro resolutione; jura prædicta non tantum ponderare ætatem senilem; sed etiam carentiam hujus suspitionis. Unde putat Sanchez sup. n. 9. quantumcumque conjux sit senex, dummodò suspectus de incontinentia, non sufficere ejus votum in sæculo. Et n. 10. non sufficere votum juvenis, quamvis ita honestæ vitæ sit, ut nullus incontinentiæ timor subsit. Et ratio est aperta (inquit ille) quoniam juvenis varijs semper incontinentiæ casibus valde subjecta est, atque ab inceptis facile desinit, cum varijs ac urgentissimis carnis illecebris passim agitetur. Sic Sanchez.

At, meo judicio, hæc ratio probat; quòd dum conjux est juvenis, semper aliquis incontinentiæ timor subsit; cum tamen casus supponat, quòd nullus incontinentiæ timor subsit.

584. *Contra primam argumentum.*
 Et contra primam doctrinam videtur facere; quòd aliàs jura perperam ponderarent ætatem; siquidem potius, imò solum periculum incontinentiæ attendendum esset. Præterea; quia cum leges respiciant, quæ communiter accidunt, l. Nam ad ea, ff. de LL. nil ad legem immutandam conferre videtur, si unus aut alter conjux in ætate senili suspectus sit de incontinentia; sed in eo servandum erit jus, decidens sufficere votum senis, in sæculo manentis: cum in ea ætate cesset communiter ea suspicio.

Satisfit argumentum.
 Respondetur: planè servandum erit id jus, nisi expressè constet de periculo incontinentiæ. Non perperam igitur jura ponderant ætatem; quippe in senibus non præsumitur id incontinentiæ periculum, sicut in juvenibus; & idèò, nisi oppositum probetur, & certò constet, Ecclesia admittet votum senis; secùs juvenis. Atque adeò verum est, quòd hæc lex respiciat ea, quæ communiter accidunt; id est, prohibet juvenem manere in sæculo; quia communiter est periculum incontinentiæ; concedit autem seni permanere; quia ordinariè non est tale periculum.

Bosco de Matrim. Pars II.

Interim cum intentio legis sit, consulere bono privato conjugis relicti in sæculo, ut ejus incontinentia caveatur; si reverà subsit in senepiculum incontinentiæ, de quo certò constet, id satis est, ut cesset lex: ut contingit in lege correctionis fraternæ, quæ ad fratris emendam tendit; & ita hæc cessante in casu particulari, & ipsa cessat in eodem casu, Ergò consimiliter im præsentiarum.

Nec dixeris: cessante sine legis in casu particulari, non cessat ipsa lex; hoc enim intelligendum est, quando finis inadæquatè & solum negativè cessat: hic autem adæquatè cessat & contrariè; nam, ut supponitur, hic est periculum incontinentiæ, quod tamen jus voluit unice evitare, & quod ipsa ratio naturalis dicat, fore evitandum. Unde peccaret talis senex, concedens licentiam conjugi intrandi Religionem, ipse permanens cum tali periculo in sæculo.

His prænotatis, accedo ad quæstionem propositam de ætate, quæ præsumitur carere periculo incontinentiæ. De ea consule Sotum 4. dist. 27. q. 1. a. 4. §. Præterea contra eandem primam conclusionem, in fine, ubi loquens de uxore, cuius licentia requiritur, ut vir suscipiat Ordines sacros, sic ait: Imò verò non sufficit simplex consensus uxoris, ut habetur cap. Ex parte 1. de Convers. conjug. sed requiritur, ut continentiam ipsa etiam voveat: quinimò, si non sit ætate provectà, nempe sexagenaria, requiritur, ut Religionem profiteatur: scilicet, ut Matrimonium dirimatur. Si verò fuerit sexagenaria, satis est, ut simplex votum continentiæ faciat, per quod juri suo petendi debitum abrenuntiet.

Et ibidem §. Potest & unus, ubi expressè tractat præsentem casum, subsequentiâ habet verba: Sed tunc consideratior habenda est cautela, secundum jura, & de illo, qui in sæculo remanet, distinguendum. Nam si est mulier ætate provectà, nempe sexagenaria (& idem est de viro) quæ in periculo castitatis jam non versatur, satis est, si in sæculo continentiam voveat. Sic ille. Ergò, secundum hunc Auctorem, ætas sive in viro, sive in muliere, quæ præsumitur carere periculo incontinentiæ, est annus sexagesimus. Sotum Alij sequuntur apud Sanchez sup. n. 15.

Sed nullus ex ipsis (ut ait Sanchez) quæstionem hanc discutit, nec rationem, aut textum, quibus innitatur, affert. Sed potest probari: quia communiter DD. existimant sexagenarios senes esse, ut ratione ætatis possint à juvenio excusari; & Pius V. ac Pontifices successores, negantes in diplomate Cruciatæ facultatem lacticia edendi Clericis & Religiosis in Quadragesimâ, exceperunt sexagenarios, quasi hos senes reputantes. Sic ille.

Sed verè (prosequitur n. 16.) hæc non probant hanc partem. Quia Pontifices in eo casu speciali ætatem præscripserunt, & varijs in casibus diversimodè est jure præscripta, ut potest videri in Menochio lib. 2. de Arbitrarijs, centuria 1. toto casu 59. ubi n. 3. multis allegatis, concludit, in casibus, in quibus nulla extat clara

G g g g 2 juris

585. *Approbat opinio Sanchez.*

Objectio 3ª vltim.

586. *Qua ætas careat suspitione incontinentiæ.*

Sotus existimat sexagenariam.

587. *Probatio.*

Rejicitur à Sanchez Primò.

Menochius.

juris constitutio, relinqui Judicis arbitrio, quâ ætate senex quis censetur. Cùm ergo in hoc ita eveniat, non videtur ea ætas sexagenaria præscribenda; sed id prudentis arbitrio committendum.

588. *Secundum.* Præterea: quia non videtur rationi consonare, eandem ætatem ad senectutem præscribi in fœminis, & in viris, ubi jus non ita clarè dispositum; quòd fœminæ ocyus, quàm mas, & accrescant, & ætate floreat, ac senectute macerentur. Quia vita in calore sita est: nam anima tamdiu corpus informat, quamdiu in eo vitæ munia obire potest: præcipuus verò vitalium functionum administer est calor: at fœminæ frigidiores viris sunt. Si ergo fœminæ brevioris vitæ sunt, & citius senescunt, non eadem senectutis ætas ascribenda est illis; sed minor, quàm viris.

589. *Tertio.* Præterea: quia textus, dum senectutem petunt, subjungunt, ita ut sine incontinentiæ suspitione possit in sæculo remaneri. Unde senectutis mensura sumenda est ex ætate, in qua communiter incontinentiæ periculum non versatur. At hoc non æquè reperitur in fœminis, ac in viris: calor enim, qui libidinem fovet, ejusque est causa, minor est in fœminis, & senectute ocyus appropinquante, citius tepescit ac remittitur. Cùm igitur breviori ætate & senectus adveniat, & periculum incontinentiæ cesset in fœminis, quàm in viris: immeritò prudens dijudicabit, eandem ætatem utrique sexui assignandam ad senectutem.

Quarto. Tandem: quia textus cap. *Cum sis*, de *Convers. conjug.* clariùs explicuit, qualis senectus desideretur, ibi: *Verum si ita uxor senex est, & sterilis, quòd sine suspitione possit esse in sæculo.* Ubi Gloss. verb. *Sterilis*, inquit: *Ratione ætatis, non natura: quoniam multi sunt steriles, & juvenes, qui continere non possunt, nec volunt.* Quare textus nos docet, ad dijudicandam senectutem, attendendam esse ætatem, quâ conjux sterilis efficitur; tunc enim libidinis ardor mitescit, & minus periculi incontinentiæ subest. At minori ætate fœmina redditur sterilis, quàm vir: illa anno quinquagesimo, hic anno sexagesimo.

590. *Secundum Sanchiam vir sexagenarius est hic senex. Fœmina verò quinquagenaria.* Ex his ergo existimo; virum sexagenarium esse dijudicandum ad hunc effectum senem. Quod vel eâ ætate, vel paulò post, accidat hodie communiter sterilitas, & sit jam proximus interitus, ac calor juvenilis ferè extinctus: & communis animi conceptio habeat, sexagenarios senes dici. At fœminas quinquagenarias credo esse senes ad eundem effectum. Quia attento breviori vitæ cursu ipsarum, ac celeriori senectutis adventu, tam senex est mulier quinquagenaria, quàm vir sexagenarius. Quod communis existimatio testatur: & libidinis ardor ita tepescit in illa, ac in hoc: & jam in ea ætate est sterilis, & communiter verè senex tunc appellatur, & suspitione incontinentiæ libera creditur. Hucusque Sanchez, aliquibus ommissis brevitatatis gratiâ.

591. *Quid si s-* Ego existimo, aliquando contingere, ut viri & mulieres sint incontinentes post eam æta-

tem. Quid ergo, si senex relictus in sæculo cum solo voto continentiæ id non servet? Respondet Sanchez sup. n. 12. cogitur ingredi Monasterium, ut colligitur à contrario sensu ex cap. *Significavit*, de *Convers. conjug.* in fine: *Quocirca mandamus, quatenus si est ita, & est talis ætatis, de qua suspicio haberi non possit; ipsam, votum continentia observantem, intrare Monasterium compelli non permittatis invitam.* Ergo si conjux est talis ætatis, de qua suspicio haberi non possit, ipsum, votum continentia non observantem, cogere poteris intrare Monasterium. Sic Abbas cap. *Ad Apostolicam*, de *Convers. conjug.* in fine, cum Alijs, quos ibi citat Sanchez.

Nunquid etiam profiteri? Hoc durum videtur Sanchio. Quòd (inquit) non videam textum, expressè id decidentem. Præterea; quia conjux hic non vovit Religionem: & durum est ipsum obligare ad rem tam arduam, ut melius servet castitatem, & ab incontinentia arceatur.

Deinde: quia magna est dissensio; an uxor juvenis, ac proinde ratione ætatis suspecta, vovens in sæculo continentiam, sit cogenda profiteri; an tantum in Monasterium detrudenda, ut periculum cesset. Et quàmvis in eo calu verior sententia distinguat, an mulier sit juris conscientia, nec ne: at in hoc eventu non potest habere locum ea distinctio. Nam jura jubent, cap. *Cum sis*, cap. *Ad Apostolicam*, de *Convers. conjug.* ut uxor juvenis transeat ad Religionem, quò vir legitimè profiteatur; ac proinde uxor talis juris conscientia, & dans licentiam viro proficendi, voto castitatis à se emisso, censetur ad Religionem se astringere. At quando uxor est senex, & non suspecta, contentum est jus solo voto continentia in sæculo. Quare ipsa voto suo ad id nec expressè, nec tacitè se obligavit. Non ergo cogenda est profiteri; sed arcenda in Monasterio ab incontinentia. Ita Sanchez.

At quid, si non incontinenter vivat; sed alijs vitijs vacet? Loquatur Abbas d. cap. *Ad Apostolicam*. Sed quæro (inquit ille) hic solum consideratur respectu remanentis suspitione incontinentiæ; quid si uxor remanens est antiqua, & sit sine suspitione incontinentiæ; est tamen suspecta de alijs moribus, si non erit lubrica mariti; putà, quòd fiet incantatrix, malefica, usuraria, vel quid simile: nunquid hoc casu maritus potest ingredi Religionem, uxor vovente continentiam? Ioan. Andreas tenet, quòd non: quia eadem ratio videtur in alijs malis moribus, sicut in suspitione incontinentiæ; ex quo enim non expedit alterius salutem, ut alter ingrediatur Religionem, non est hoc permittendum; fatetur tamen, quòd si contra fiat, tenet ingressus; quia principaliter hic consideratur fides Matrimonij, quæ est unum de tribus bonis Matrimonij. Et hæc opinio satis mihi placet.

Sed dubium est: nunquid, si turpiter vivat post ingressum alterius, debeat compelli intrare Monasterium, sicut compellitur incontinenter vivens,

nex non servet votum continentia? Cogitur ingredi Monasterium, ex cap. 18. de Convers. conjug. Sanchez.

Abbas.

Nunquid etiam profiteri?

592. *Quid sit alys tantum vitijs vacet? Resolutio Abbatis.*

593. *Quid si alys tantum vitijs vacet? Resolutio Abbatis.*

Ioan. And.

An debeat compelli intrare Monasterium.

vivens, de quo satis dubitò. Nam videtur, quòd debeat compelli ad bene vivendum; non autem ut intret Monasterium, ex quo principaliter non peccat contra Matrimonium. Ita Panoritanus. Et hoc mihi placet, inquit Sanchez sup.

Sanchez.

594. Quid si voto unius amisso, Professio alterius non subsequatur?

Igitur, ut unus conjugum licite profiteatur, non sufficit licentia alterius; sed & alter debet ingredi Religionem, si est juvenis; aut si est senex, saltem votere perpetuam continentiam ante factam Professionem: quod tamen votum non obligat, si Professio non subsequatur, nisi aliud constet de mente voventis; quia, per se loquendo, censetur factum sub tacita conditione: Si alter profiteatur: nam in ordine ad Professionem factum est.

Quid si Professio factam absque licentia alter velis ratificare?

Sed quid si alter conjux absque alterius licentia Professionem faciat, ac manens in sæculo, ratificare velit? Non indiget Religionis ingressu, quàmvis juvenis sit; sed satis est, si in sæculo castitatem voveat, inquit Sanchez sup. n. 14. cum Alijs, quos citat.

Sanchez.

595. Sufficit ut castè vivat, secundum Abbatem. Hostien.

Imò Abbas cap. Placet, de Convers. conjug. videtur dicere, quòd sufficiat, ut castè vivat, ibi: Sed quæro, quid si maritus reversus non repetijset uxorem (sine ejus licentia professam, de hoc enim casu loquitur d. jus) dicit Hostiensis: compellendus est, aut uxorem repetere, aut Monasterium intrare, & hoc si erat juvenis; si autem senex, debuisse emittere votum continentiae. Vel potest dici, secundum eum, quòd satis est ratificare post factum ingressum conjugis & castè vivere; sed ante factum procedunt jura superius allegata. Et hoc mihi placet quoad utrumque casum, sive sit juvenis, sive sit senex, & nota hanc limitationem ad jura prædicta. Ita Panor.

Et sanè nescio ego, ubi jus requirat illud votum, & non Professionem; si verum est, quòd jura superius allegata procedant tantum ante factum. Unde, salvo meliori judicio, vel non tenetur ad votum, vel tenetur etiam ad ingressum, si juvenis est; nam jura illa, quæ requirunt votum, etiam postulant ingressum.

596.

An sit necessaria licentia Episcopi. Negat Sanchez, cap. 23. 27. q. 1. Si vir & uxor divertere pro sola religiosa inter se consenserint vita, nullatenus sine Episcopi conscientia fiat. Tum (inquit hic Auctor) quia non est certum, id cap. loqui in nostro casu. Et ita Gloss. ibi verb. Conscientia; ait, posse intelligi, quando conjugati volunt Monasterium construere, ad quod transeant. Id enim sine Episcopi facultate edificari nequit, cap. Nemo, de Consecr. dist. 1. Tum etiam quia consuetudine receptum est, ut ea licentia non petatur, ut testantur Ioan. Andr. & Card. Ita Sanchez.

Si autem à me quæritur: an præter jam dicta, necessaria sit licentia Episcopi? Respondeo: Sanchez sup. n. 3. ait, eam non esse præceptam; sed de honestate requiri. Nec obstat Sanchez, cap. 23. 27. q. 1. Si vir & uxor divertere pro sola religiosa inter se consenserint vita, nullatenus sine Episcopi conscientia fiat. Tum (inquit hic Auctor) quia non est certum, id cap. loqui in nostro casu. Et ita Gloss. ibi verb. Conscientia; ait, posse intelligi, quando conjugati volunt Monasterium construere, ad quod transeant. Id enim sine Episcopi facultate edificari nequit, cap. Nemo, de Consecr. dist. 1. Tum etiam quia consuetudine receptum est, ut ea licentia non petatur, ut testantur Ioan. Andr. & Card. Ita Sanchez.

Hæc sunt verba Glossæ: Hoc generaliter obtinet, ut semper auctoritate Ecclesiæ fiat separatio, us 35. q. 6. Multorum, sup. 19. q. 2. Duæ. Si tamen sine auctoritate Episcopi istud fiat, tenet; ut generaliter interpretatur consuetudo: vel in eo casu

exaudi, cum volunt construere Monasterium, in quo se convertant sine licentia Episcopi; arg. de Consecr. dist. 1. Nemo.

Objicitur etiam cap. 1. de Convers. conjug. in quo ponderatur ignorantia Episcopi, ut patet ex casu, qui hisce verbis exponitur à Glossa: Quidam laicus, presentibus Sacerdotibus & Monachis, ignorante Episcopo, de licentia & permissione uxoris Monasterium intravit, & Professionem fecit, uxore in sæculo remanente, nec transeunte ad Religionem, aut continentiam vovente: quæritur, utrum laicus ille possit ab Episcopo suo ad torum uxoris de Monasterio revocari; an illa debeat compelli ad continentiam observandam? Respondet; quòd vis potest & debet de Monasterio revocari, nisi uxor ad Religionem transierit, aut castitatem perpetuo servare promiserit.

597. Objicitur etiam 1. de Convers. conjug.

Ergò illa licentia fuit necessaria, ut supponit Glossa ibi verb. Revocari, dicens: Si vero senex est, sufficit sola licentia, interveniente auctoritate Episcopi.

Gloss. ibi supponit necessitatem licentia.

Atque hujus sententiæ videtur fuisse Panoritanus in d. cap. Notab. 2. Arg. inquit, quòd conjux non debet intrare Religionem ignorante Episcopo. Ratio; quia cum ex hoc contingat Matrimonij quoad torum separatio, non debet hoc fieri, cum sit Sacramentum, in Ecclesiâ Dei, sine licentia Episcopi, qui in hoc est Vicarius Christi, 33. q. 5. cap. Mulier. Si tamen hoc fiat licentiâ Episcopi, qui in hoc est Vicarius Dei, tenet ingressus. Sic ille.

598. Tamque videtur docere Panor. Probati.

Sed inde sequeretur; conjuges non posse toto separari, etiam secluso omni scandalo, & incontinentiæ periculo, utroque, ex mutuo consensu, in sæculo permanente: quòd an Abbas concederet, nescio.

Expenditur probatio.

Existimat Sanchez sup. nil ad rem facere defectum licentiæ Episcopi, aut eam intervenisse, quoad revocationem. Et ita (inquit) si conjux est professus ex licentia alterius, non intrantis Religionem, nec voventis continentiam, poterit revocari; quàmvis ex licentia Episcopi id effectum sit: si verò alterum fecit, non poterit revocari, quàmvis Episcopi licentia defuerit:

Sanchez.

Quòd clarè sentit Hostiensis c. 1. de Convers. conjug. statim in principio super verb. Ignorante, ubi eum textum ponderantem, ingressum factum fuisse Episcopo ignorante, explicat, id est, maximè ignorante Episcopo; quasi dicat, idem esse, si sciente: atque ita scientiam ejus, vel ignorantiam, nil conferre. Et melius Anton. ibi n. 5. ubi ait: si nondum facta esset Professio, posse Episcopum revocare, donec cognoscat, an legitimus fuerit ingressus. Sentit ergò, factâ Professione, non esse revocationi locum: quòd Episcopi auctoritas in ingressu desiderata sit. Hæc Sanchez probabiliter.

599. Scientia vel ignorantia Episcopi nil conferit ad revocationem. Host. Anton.

Et de hac revocatione professi, eò quòd manens in sæculo non fecerit votum, instituitur

